

SUVREMENE ULOGE ODGAJATELJA I PROJEKTNI PRISTUP ODGOJNO-OBRAZOVNOM PROCESU U DJEČJEM VRTIĆU

Škorić, Lara

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:065342>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**SUVREMENE ULOGE ODGAJATELJA I PROJEKTNI
PRISTUP ODGOJNO-OBRAZOVNOM PROCESU U
DJEČJEM VRTIĆU**

LARA ŠKORIĆ

Split, 2024.

Odsjek: Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Studij: Prijediplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Predmet: Integrirani kurikulum ranog i predškolskog odgoja 3

**SUVREMENE ULOGE ODGAJATELJA I PROJEKTNI
PRISTUP ODGOJNO-OBRAZOVNOM PROCESU U
DJEČJEM VRTIĆU**

Student:

Lara Škorić

Mentor:

doc. dr. sc. Branimir Menduš

Split, srpanj 2024.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. ISTRAŽIVANJA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI.....	2
2.1. Motivacija u istraživanjima.....	3
2.2. Komunikacija i istraživanja.....	4
2.3. Igra i istraživanja	5
3. PROJEKTNI PRISTUP U Dječjem vrtiću	7
3.1. Definicija projektnog pristupa.....	7
3.2. Kratka povijest projektnog pristupa.....	8
3.3. Glavne karakteristike projektnog pristupa	9
3.4. Prednosti projektnog pristupa	11
3.5. Izazovi projektnog pristupa.....	12
3.6. Ometajući i podržavajući čimbenici	12
3.7. Bank Street Approach	13
4. ULOGA DJETETA U PROJEKTNOM PRISTUPU	14
5. ULOGA ODGAJATELJA U PROJEKTNOM PRISTUPU	15
5.1. Suvremeni odgajatelji	16
5.2. Uloga odgajatelja u projektnom pristupu.....	16
6. PRIMJERI PROJEKTNOG PRISTUPA	19
6.1. Projekt Životinje.....	20
6.2. Projekt Knjižnica	22
7. DOKUMENTIRANJE ISTRAŽIVAČKIH AKTIVNOSTI	24
7.1. Individualni portfolio	25
7.2. Individualni i zajednički dječji uratci	26
8. ZAKLJUČAK	27
9. SAŽETAK.....	28
10. ABSTRACT	29
11. LITERATURA	30

1. UVOD

Suvremena pedagoška paradigma u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju uvelike je pod utjecajem konstruktivizma i psihološke kognitivne teorije. Međutim, postoje tvrdnje da pedagogiji nedostaje izvorno i autentično kognitivno znanje i da se u usporedbi s psihologijom i sociologijom, pedagogija manje intenzivno razvija i nedovoljno uključuje u odgoj. Brze promjene u svijetu zahtijevaju od obrazovnih institucija da se neprestano prilagođavaju kako ne bi došlo do zaostajanja. Neuspjeh u držanju koraka s društvenim promjenama može rezultirati time da obrazovne institucije kasne s provedbom potrebnih promjena. Turbulentne političke, kulturne, ekonomske i demografske promjene zahtijevaju značajnu reviziju vrtičkih ustanova i obrazovanja odgajatelja. Međutim, brzi razvoj obrazovnih institucija i profesionalnih aktivnosti podrazumijeva odgovarajući razvoj pedagoških znanja. Oslanjanje samo na praćenje društvenih, ekonomskih i kulturnih promjena za obrazovne prakse smatra se nedostatnim za pedagogiju kao znanost i za odgajatelje kao pedagoške stručnjake. Za odgajatelje je bitno da svoju praksu temelje na primjerenim i preporučljivim pedagoškim teorijama i znanju kako bi osigurali učinkovit profesionalni angažman i obrazovne rezultate (Pintar, 2020).

Odgajatelji koji primjenjuju projektni pristup nastoje poučavati djecu njima najprimjerenijom metodom. Projektnim pristupom se istražuju razne primjenjive i vrijedne teme koje zadržavaju pažnju i potiču na kreativnost kod djece. Glavni fokus djetetovog dana je igra koja pridonosi razvoju djeteta koristeći podsvjesni i svjesni razvoj osobnosti, socijalizaciju i kulturni razvoj i individualni kognitivni napredak (Priblišev Beleslin, 2013).

Za pisanje završnog rada korištena je metoda sustavnog pregleda stručne pisane knjige i znanstvene literature. Pretražene su znanstvene baze Google Znalac i Hrčak. Za pretragu su korištene ključne riječi, a u radu su prikazani i primjeri projektnog pristupa iz DV "Mrvica" u Supetru. Cilj rada je ukazati i opisati važnost odgajatelja u projektnom pristupu u ustanovama ranog i predškolskog odgoja. Odgajatelji su stručnjaci koji neprestano rade s djecom te su uz roditelje izuzetno važni u odgoju. Rad odgajatelja se temelji na znanstvenim dokazima, no svaki odgajatelj godinama rada stječe iskustvo i unaprjeđuje vlastito znanje. Primjena projektnog pristupa je pogodna zbog individualiziranja potreba djeteta i povećane mogućnosti za stjecanja trajnog znanja. Rad je sadržajno podijeljen na sedam glavnih naslova s pripadajućim podnaslovima. U svrhu bolje vizualizacije opisanog, korištene su slike.

2. ISTRAŽIVANJA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Razvoj suvremenog obrazovanja odgajatelja ključni je fokus nekih autora, ističući brojne izazove s kojima se susreće obrazovanje odgajatelja. Primarni cilj inicijalnog obrazovanja odgajatelja je njegovati autonomne odgajatelje sposobne samostalno oblikovati obrazovne prakse (Slunjski, 2011). Autonomni odgajatelj je onaj koji pokazuje visoku razinu stručne osposobljenosti koja mu omogućuje kreativno osmišljavanje i provedbu programa. Međutim, postizanje autonomije u obrazovanju zahtijeva više od osnovnog oponašanja naučenog ponašanja ili oslanjanja na utvrđene modele. Razvoj kompetencija u obrazovanju odgajatelja ne bi se trebao oslanjati samo na uvježbane postupke i obrasce ponašanja. Iako je cilj proizvesti autonomne odgajatelje, ključno je kontekstualizirati njihovu profesionalnu neovisnost (Pintar, 2020).

Putovanje istraživanja započinje od trenutka rođenja, vođeno je prirodnom znatiželjom, hrabrošću i neustrašivošću. Djeca uče kroz praktično iskustvo, neopterećeni su kritikom ili društvenim odbacivanjem, što im omogućuje da slobodno istražuju pozitivna i negativna životna iskustva. Kroz stalnu interakciju s okolinom djeca zadovoljavaju svoju urođenu potrebu za razumijevanjem svijeta oko sebe (Uljanić, 2013). Nadovezuju novo otkriveno na postojeće znanje i nastoje objasniti nove pojave ili objekte s kojima se susreću. Istraživanje je temeljni aspekt učenja za djecu svih uzrasta, budući da uvijek postoji nešto nepoznato ili manje poznato u njihovoj okolini što izaziva njihov interes. Čak i kada se prezentira samo jedan materijal za igru, poput vode ili pijeska, bitno je osigurati dodatne elemente koji će potaknuti djecu da istražuju odnose i mogućnosti svojstvene osnovnom materijalu. Praktično istraživanje potiče njihov kognitivni razvoj i pomaže im da shvate svijet (Martinović, 2015).

Rad s djecom iziskuje fleksibilnost i isprobavanje različitih strategija pristupa tako da početno postavljeni planovi su često promjenjivi, a odgajatelji se snalaze u nepredvidivim situacijama. Uvjeti rada i rad s djecom značajan je po isprobavanju niza strategija kako bi se bolje razumio i riješio problem. Odgajatelji ne koriste vlastite ideje, nego potiču djecu na samostalno promišljanje, reakciju i istraživanje (Slunjski, 2012).

Istraživanja doprinose razvoju kritičkog mišljenja, učenja novih informacija, dijeljenje prethodno naučenih znanja, stvara se duh suradnje, a sudionici naučena iskustva mogu primjenjivati u daljnjim situacijama u životu. Dokazano, istraživanja su pogodnija za dječake koji su po prirodi energičniji i zahtijevaju više aktivnosti u odnosu na klasično odgojno

obrazovanje. Istraživanja ukazuju kako djevojčice više vole zajedničke aktivnosti u kojima mogu dobiti prihvaćanje i podržavanje od strane odraslih (odgajatelja) (Korsak i Wozniak, 2012).

2.1. Motivacija u istraživanjima

Motivacija ima značajnu ulogu u poticanju djece na različite aktivnosti, uključujući istraživanje. Postoje dvije glavne vrste motivacije: intrinzična i ekstrinzična. Intrinzična (unutarnja) motivacija proizlazi iz djetetove unutrašnjosti i tjera ga da istražuje svoju okolinu iz unutarnjeg zadovoljstva. To se može vidjeti u njihovom spontanom istraživanju predmeta, materijala, prirodnih pojava i okoliša. Djeca pokazuju intrinzično motivirano ponašanje kada se uključe u igru i istraživačke aktivnosti, pronalazeći radost i zadovoljstvo u samom procesu (Martinović, 2015).

Također, neophodno je spomenuti važnost motivacije i aktivnog sudjelovanja djece u istraživanju. Prilagodba učenju djeteta i dopuštanje istraživanja željenog stvara prema djeci prijateljski odnos gdje se uvažavaju njihove potrebe i cijene mogućnosti djece. Usmjerenost na dijete pruža uži konceptualni okvir koji istražuje sudionike procesa, uključuje ih u aktivno sudjelovanje i potiče djecu na izražavanje vlastitih stavova. Suvremeni pristup je usmjeren na promatranje i shvaćanje stvarnosti, to jest okruženja u kojem se dijete nalazi. Tijekom obavljanja aktivnosti nastoji se uključiti dijete u istraživački proces, odgajatelj ili odrasla osoba pruža podršku i razumijevanje postavljanjem djeteta kao aktivnog sudionika, to jest odgovornog istraživača (Pribiševo Beleslin, 2013).

Intrinzična motivacija može se dodatno poboljšati u kombinaciji s vanjskim čimbenicima (ekstrinzičnim) kao što su pažnja, prepoznavanje i pozitivna podrška odraslih promatrača, roditelja, odgajatelja i vršnjaka. Tijekom istraživačkih aktivnosti djeca doživljavaju niz emocija kao što su oduševljenje, ushićenje, čuđenje i radost. Ove aktivnosti pridonose razvoju različitih kvaliteta i vještina kod djece, uključujući maštu, kreativnost, kompetenciju i kritičko mišljenje. Kroz istraživanje djeca uče samostalno analizirati, sintetizirati i donositi zaključke, potičući njihovu sposobnost kritičkog razmišljanja i učinkovitog rješavanja problema (Martinović, 2015).

Roditelji uz odgajatelje imaju ključnu ulogu u poticanju dječjeg interesa za istraživanje i potporu njihovom učenju, I roditelji i odgajatelji trebaju se aktivno angažirati na različite

načine kako bi poticali i njegovali dječju znatiželju i inicijativu. Oni nisu samo promatrači, već aktivni sudionici, koji svojim radnjama zajedno s uključivanjem djeteta potiču njihov entuzijazam i energiju. Učinkovita uključenost roditelja i odgajatelja uključuje promatranje dječjih igara i aktivnosti, slušanje njihovih izraza lica i pitanja, razmatranje načina za produbljivanje njihovog interesa, sudjelovanje u smislenim razgovorima s njima kako bi se bolje razumjeli njihovi postupci te poštivanje njihovih interesa i potreba pružanjem odgovarajućih materijala i ohrabrenjem za samoprocjenu. Promatranjem, promišljanjem i aktivnim slušanjem roditelji i odgajatelji iskazuju poštovanje prema djetetovim interesima, olakšavaju širenje znanja te šalju poruke podrške i važnosti. Suradnički pristup stvara poticajno okruženje koje potiče djecu da istražuju, uče i napreduju (Martinović, 2015).

Ujedno je cilj postizanje partnerskog odnosa između roditelja i odgajatelja. Prema smjernicama Europske unije roditelji su primarni odgajatelji kojima je preporučljiva podrška tijekom ranog razvoja, primarno ohrabrenjem od strane institucija. Odgajatelji su često drugi najvažniji odrasli koji sudjeluju u životu djeteta, zaduženi su za interakciju. Uloga odgojno obrazovnih ustanova je i pružanje podrške roditeljima i savjetovanje od strane odgajatelja. Pristup djetetu je multidimenzionalan, uključuje psihološke procese, prevencije i poboljšanje života djeteta (Skokić Mihić, Blanuša Trošel, Katić, 2015).

2.2. Komunikacija i istraživanja

Istraživanja u ranoj dobi trebaju biti ugodna, opuštajuća i poticajna kako bi se ispunili svi zahtjevi tijekom učenja, neophodno je djecu uključiti u aktivno sudjelovanje koje će rezultirati razumijevanjem i razmišljanjem. Stručnjaci uključuju fraze poput „dječje perspektive“ i „slušanja male djece“ kako bi se uistinu ispunili odgovori na potrebe djeteta i ostvarilo poticanje na aktivnosti i društvene procese. Korištenjem dijela „pedagogije slušanja“ iz Reggio Emilija koncepta, razvija se novi pristup u području istraživanja i rada s djecom rane i predškolske dobi. Novi pristup se temelji na aktivnom procesu komunikacije u svrhu prikaza dječje perspektive i „savjetovanja“ s djetetom. Komunikacija nije isključivo verbalna, nego se iskazuje složenim interakcijama između istraživača, to jest odgajatelja i djece (Pribišev Beleslin, 2013).

Slušanje djece rane i predškolske dobi se temelji na (PribišeV Beleslin, 2013):

- unutaranjem slušanju usmjerenoj djeci, njihovom izražavanju, razmišljanjima i općenitim životnim iskustvima o kojima se saznaje razgovorom,
- višestrukim slušanjem to jest metodom slušanja putem koje se saznaju informacije od odraslih osoba, ali i vršnjaka.

2.3. Igra i istraživanja

Igra je glavni fokus djeteta i kroz igru se prikazuje svakodnevni život djeteta. Djeca su po prirodi iznimno znatiželja i poistovjećuje ih se s istraživačima, pokazuju interes za sve nepoznato i za život oko njih samih. Provedba smislenih igara i uključenost djece u proces rezultira aktivnim sudjelovanjem i željom za učenje. Baza projektnog pristupa je dopuštanje djeci da u igri postanu ravnopravni sudionici istraživanja. Odgajatelji, a i roditelji razumijevanjem „dječjeg jezika“ shvaćaju fokus djece i stimulacijom potiču na dodatno razumijevanje dječje potrebe za igrom, istraživanjem i iskustvima (PribišeV Beleslin, 2013).

Igra je obilježje dječje kulture i fenomen djetinjstva. Igra se može poistovjetiti s praksom u kojoj slobodnim aktivnostima dijete uči o realnom životu. U igri se dijete osjeća ugodno, sigurno i produktivno. Igra ne mora uključivati materijalne elemente, nego se može prilagođavati potrebama situaciji i samom djetetu. U simboličkoj igri djeca doživljavaju i uče o stvarnosti temeljem iskustva. Upravo se igrom stvara kod djece novi svijet, potaknuti su motivacijom i cjelokupnim ishodom. Djeca imaju sposobnosti primjene urođene kreativne energije koja doprinosi punom razvoju potencijala. Igrom se produbljuju osjećaji, znatiželja, radost, ali i želja za istraživanjem. Igrom se djeca druže s vršnjacima, ali se mogu ostvariti odnosi i s odraslim osobama. U svijetu mašte nema granica, sve je moguće i „dopušteno“, djeca bez straha doživljavaju iskustva i doprinosi rastu samopouzdanja (Rajić i Petrović-Sočo, 2015).

Odgojne ustanove u ranom djetinjstvu trebale bi biti mjesto gdje djeca otkrivaju ljubav prema učenju i istraživanju različitim iskustvima i igrom. Trenutna istraživanja pokazuju kako se igra promijenila pa čak i umanjena u mnogim pristupima djeci rane i predškolske dobi. Korisnost igara u ranoj djetetovoj dobi doprinosi razvoju želje za učenjem, stjecanjem novih iskustava i znatiželje. Kroz svakodnevnu igru djeca stječu vrijedna životna iskustva kroz razne uloge koje će podržati rast i u konačnici se pretvoriti u potrebne vještine u odrasloj dobi. Prema istraživanju, igra je neophodan aspekt razvoja putem kojeg djeca stječu jezične, kognitivne,

bihevioralne i društvene vještine. Obitelj i odgajatelji trebaju poticati i primjenjivati igre tijekom ranog djetinjstva (Irvin, 2017).

Dobrobiti igre su većinski neizravne i složene jer pružaju raznolike sposobnosti kod djece rane dobi. Tijekom odrastanja igra i pristup se mijenjaju. Interakcije počinju dulje trajati, pokazuju veću uključenost i teže interakciji s vršnjacima. Primarno, doprinos igre može se povezati s poboljšanjima metalnih sposobnosti, pamćenja, komunikacijskih vještina i pripovijedanja. Igra omogućuje djeci da promišlja do sada nemoguće situacije što unaprijeđuje vještine problemskog rješavanja i dovodi do stvaranja osjećaja povjerenja. Igra je bitan dio razvoja u ranom djetinjstvu (Stegelin, 2007). Igra doprinosi kognitivnom, tjelesnom, socijalnom i emocionalnom blagostanju kod male djece. Igram se postiže razvijanje jedinstvenog potencijala, pogotovo u aspektu kreativnosti, spretnosti, mašte, emocionalne, kognitivne i fizičke snage. Metoda je kojom se stupa u interakciju sa svijetom oko sebe, suzbijaju se strahovi i razvijaju se nove kompetencije poput otpornosti i razvoja samopouzdanja. Igra se može provoditi individualno, u paru ili u grupama, kada igra nije usmjerena tada se stvara dodatna prilika za zajedničko rješavanje problema, učenje dijeljenja i komunikacija tijekom sukoba. Korisni je aspekt u donošenju odluka, proučavanju novih interesa i pripremi za daljnji život (Irvin, 2017).

Odgajatelji i roditelji i sve odrasle osobe po potrebi mogu prilagoditi programe ili simulirati okruženje u željenom smjeru razvoja djeteta. Iznimno je važna slobodna igra kako bi se razvila kreativnost, no zajedničkom ili strukturiranom igrom dolazi do povezivanja s roditeljem ili odgajateljem i učenja po primjeru (Irvin, 2017).

3. PROJEKTNI PRISTUP U DJEČJEM VRTIĆU

Projektni pristup nije novo oblikovan odgojno-obrazovni proces, nego je iznimno zastupljen u području obrazovanja i pedagogije. Elementi rada na projektu sežu iz Isacovih radova u kojima se opisuje primjena u Engleskoj početkom 20. stoljeća. Niz drugih autora je opisivalo slične koncepte iz različitih polazišta i perspektiva. U Kilpatrickovim djelima projektni pristup se oslovljava „vođenjem djece“, a odnosio se na usmjeravanje učenja temeljenog interesima. Metoda se provodila istraživanjima okoline i stimulacijom osjetila. Doprinos istraživača vidljiv je u smanjenju interesa za tradicionalno i često zastupljeno učenje „napamet“ (Slunjski, 2012).

3.1. Definicija projektnog pristupa

Prema definiciji, projektni pristup objedinjuje aktivnosti tijekom kojih dijete ili skupina djece sudjeluje na projektu, to jest provodi se zajedničko proučavanje teme ili problema uz primjerenu asistenciju i uključenost odgajatelja. Projektni pristup je integriran u kurikulum i usmjeren je na djecu, njihove specifične interese i ciljne aktivnosti i mogućnosti koje se provode zajedno s odgajateljem. Odgajatelj ima funkciju nenametljive asistencije, prepoznavanja djetetovih afiniteta, poticanje na istraživanje, sudjelovanje, unaprjeđenje vještina, preuzimanje odgovornosti, stjecanje novih iskustva i znanja (Slunjski, 2012).

Djeca po svojoj prirodi teže eksperimentiranju i istraživanju. Pri razmatranju pojma motivacije navodi se definicija poticaja na aktivnosti, to jest upravljanjem kako bi se postigao cilj. Djeca se rađaju s intrinzičnom motivacijom koja ih pokreće i doprinosi stvaranju identiteta. Ljudi su općenito aktivna bića s željom za realizacijom vlastitih unutarnjih potencijala tako da su i djeca proaktivna (Došen-Dobud, 1995).

Nenadić-Bilan (2015) navodi kako je svako društvo teži istražiti povijesne i kulturne korijene vlastite baštine. Ističe promjene koje su prouzročene utjecajem tehnologije, pogotovo u vidu napretka medija komunikacije. Globalizacijom se postiže ujednačavanje i sve više zapadnih društava postiže „pozapadnjačenje“: Uz učenje kroz odgojno-obrazovne institucije, preporuča učenje kroz prigodno okruženje u vidu muzeja kroz koje se može istraživati i informirati kroz suradnju, slobodu izbora, otvorenost i dragocjenost. Djeca u muzejskom okruženju otkrivaju izložbene predmete kroz aktivnu konstrukciju i pasivnu recepciju.

Pasivnom recepcijom se registriraju informacije, a aktivnom konstrukcijom spoznaje se dio interaktivnog modela za aktivaciju ranijih spoznaja, socijalnih situacija i interesa. Istraživanja predmeta su moguća kroz istraživačke, spontane i nelinearne aktivnosti.

Cvetković-Lay (2022) ukazuje kako je upravo kreativnost jedna od temeljnih vještina prepoznata i od strane znanosti. Navodi kako je boravak djeteta u rano poticajnom okruženju izniman prediktor daljnjih kreativnih produktivnosti, ali i eminentnosti tijekom odrasle dobi. Opisuje definicije, ali i značaj darovitosti te navodi kako je ono rijedak i teško istraživ resurs koji se povezuje sa sastavnicom kreativnosti.

Cilj rada na projektu je poticati kreativnost od ranog djetinjstva te istražiti kako se nadalje razvijaju kreativne sposobnosti kod djece. Prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje ukazuje se na značaj kreativnosti koja je ključni aspekt dječjeg razvoja. Kreativnost ima izniman značaj u socijalnom, emocionalnom i kognitivnom razvoju djece. Kroz razne aktivnosti nastoji se poticati istraživanje, eksperimentiranje i izražavanje. Ciljevi projektnog pristupa direktno su povezani s ciljevima i načelima kurikulumu. Prema projektima moguće je oblikovanje nastavnog programa.

3.2. Kratka povijest projektnog pristupa

Projektom se smatra detaljno istraživanje provođeno od strane djece (istraživača) prilikom kojeg se sadržaju poistovjećuje energija, pozornost i vrijeme. Projektni pristup je djelomično povezan s iskustvima i izjavama filozofa i pedagoga Johna Deweya. Dewey i njegova supruga vodili su laboratorijsku školu u okviru Sveučilišta u Chicagu. Nisu se slagali s tada zastupljenim mišljenjima o nepromjenjivom, vječnom i apsolutnom stanju. Smatrao je kako je neophodna interakcija čovjeka i okoline u kojoj se nalazi, a navedenim se postiže i rješavanje i interesiranje za sveprisutne probleme. Naziv „projektna metoda“ prvi puta koristi suradnik Daweyja, William Kilpatrick. Današnji autori baziraju svoj rad na razumijevanje i poticanje rada s djecom kako bi se steklo dublje razumijevanje problematike i svijeta općenito. Um djece je tada usmjeren istraživanju elemenata proživljenih iskustava (Clark, 2008).

3.3. Glavne karakteristike projektnog pristupa

Istraživanja kod djece se razlikuju ovisno o razvojnim potrebama. Djeca u okolini uče, dodiruju stvari, upoznavaju osobine, uviđaju reakcije i međuodnose. Učenje započinje u prvim danima života, a putem transfera, rano iskustvo se primjenjuje u starijoj dobi, pogotovo se ističe važnost rješavanja problema. Problem se shvaća kao konflikt, to jest određeno stanje u odnosu predmeta i subjekta. Problem se opisuje i kao nesklad postojećeg stanja u odnosu na želju. Rješavanjem poteškoće dolazi do ostvarenja cilja. Kod djece se zadovoljenje trenutnih interesa provodi individualnim i raznovrsnim metodama interakcije (Došen-Dobud, 1995). Projektni pristup je komponenta kurikuluma kojom se može angažirati i motivirati djecu za sudjelovanjem i ustrajanjem u društvenim i obrazovnim aktivnostima. U svrhu inkluzije, odgajatelji u radu s djecom s individualiziranim obrazovnim potrebama isto uključuju i primjenjuju metode projektnog pristupa. Rad je prilagođen i specifičan za mogućnosti djece i zahtjeva veću uključenost odgajatelja. Projektni pristup djeci u tipičnom razvoju i djeci s teškoćama u razvoju pruža prilike da iskoriste svoje snage za zajedničku svrhu. Projektni pristup je pogodan i za razvoj osjećaja pripadnosti vrtićkoj skupini. Teme projekta mogu se svrhovito odabrati tako da privuku djecu koja obično nerado sudjeluju, a dugoročni rad na projektu pruža mnoge mogućnosti za djecu. Dok djeca rade zajedno na istraživanju i predstavljanju svojih otkrića, često uče cijeniti tuđe sposobnosti. Korištenjem stvarnih predmeta i uključivanjem utvrđeno je da djeca u projektnom pristupu imaju pozitivan utjecaj na drugu djecu. Budući da projektne aktivnosti potiču djecu, uviđaju se i mogućnosti za uključivanjem djece s teškoćama u razvoju kako bi se pojačale snage i zanimljivost projekta (Beneke i Ostorsky, 2015).

Dokazano je da djeca uče, razvijaju se i mijenjaju djelovanjem, a pogotovo u interakciji s okolinom. Istraživanjima i iskustvima djeca se oblikuju, a svako dijete ima skoro neiscrpnu želju za istraživanjem, provođenjem međusobnih odnosa između predmeta, ali i postavljanjem pitanja s ciljem obavještenja o svijetu u kojemu se nalazimo. Odgoj se smatra prenošenjem znanja o svijetu usmjereno od starijih ka mlađima. Djeca uče prerađivanjem informacija dobivenih iskustvima i doživljajima (Došen-Dobud, 1995).

Slunjski (2012) opisuje glavne karakteristike iskustva učenja djece, to jest projektnog planiranja te ukazuje na:

- Trajanje aktivnosti ovisi o razvoju projekta, trajanje može varirati i posezati do nekoliko mjeseci;
- Teme ili sadržaj je usmjeren ovisno o potrebama, željama i/ili interesima djece i odgajatelja. Odabir uključuje suradnju i konzultaciju kako bi se pobudila znatiželja i volja za istraživanjem;
- Sljedeće etape projekta ovise o tijeku, interesu i željama istraživača i djece;
- Odgajatelj procjenjuje dosadašnja iskustva i znanja, o tijeku učenja i interesima oblikuje daljnje uvjete i tijek projekta;
- Djeca se potiču da tragaju za rješenjem korištenjem planiranja, promišljanja i dosadašnjeg naučenog znanja i iskustva;
- Iskustveno učenje uključuje organiziranje posjeta ili izleta te su oni sastavne etape projekata;
- Aktivnost projekta se odražava fleksibilnim vremenom;
- Djeca uče, istražuju i nastoje postići odgovor različitim aktivnostima i izvorima;
- Uključenjem i primjenom koncepata neophodna je reprezentacija poput slikanja, građenja, konstruiranja i crtanja, provedene aktivnosti se dokumentira kako bi se pratio pojedinačan i skupan napredak u projektu.

Projektني pristup se sastoji od tri faze, prva je istraživanje iskustva i trenutnih znanja o temi, odvija se usmenim putem kako bi se potaknula znatiželja kod sugovornika (djece). U drugoj fazi djeca aktivno istražuju temu kako bi u posljednjoj fazi kulminacijski održali događaj i prikazali naučeno (Beneke i Ostrosky, 2015).

Osim triju faza, neophodno je spomenuti tri komponente, točnije sadržaj, procese i rezultate. Projektني rad sklon je mijenjanja sadržaja tijekom poučavanja, a nastoji se postići uključivanje tema iz okruženja i stvarnih događaja (Clark, 2008).

3.4. Prednosti projektnog pristupa

S obzirom da je igra i istraživanje prirodna težnja i motivacija djece, rad na projektu ima niz prednosti tijekom odgojno-obrazovnih procesa. Znatiželja je urođena kod djece, a u stimulativnom okruženju djeca se dodatno samo motiviraju, teže sudjelovanju, uključivanju druge djece, ali i zajedničkom radu s odgajateljem. Stjecanje znanja i vještina je neograničeno, navedenim pristupom je moguće učenje o kreativnosti, znanosti, zdravlju, komunikaciji, ljudskim odnosima... Učenje se ostvaruje kao pustolovina, a zajedničkom suradnjom s odgajateljem ili roditeljem pobuđuju se dodatni interesi. U radu s odraslom osobom moguće je prepoznavanje interesa i težnji koje se uključivanjem i dodatnim poticajima razvijaju. Tijekom zajedničkog rada dijete uči koristiti tehnologiju za koju je potrebna asistencija za razumijevanje. Projektnim pristupom se odražavaju znanja djece, njihove motoričke, socijalne, intelektualne i akademske vještine, pospješuju se mogućnosti organizacije, socijalizacije i doživljavanja samog sebe (Slunjski, 2012).

Projektnim pristupom se dugoročno koriste usvojene vještine, kurikulum i znanja. Djeca u projektnom pristupu su ravnopravni istraživači i promatrači koji primjenjuju brojčane, jezične simbole i nastoje objasniti značajke projekta. Primjena projektnog pristupa odražava se na razvoj navike učenja, organizacije, mašte i komunikacije. Projektnim pristupom se objašnjava uređenost aktivnih i živahnih umova. Daljnja prednost projektnog rada je mogućnosti izvođenja zaključaka temeljem istraživanja i iskustva. Obzirom na širok spektar tema, odgovarajuće teme jačaju i produbljuju povezanost (Clark, 2008).

Iznimna je uloga konteksta u kojem se projekt odvija te koji je cilj provedbe i što će djeca naučiti. Prednost projektnog pristupa je praćenje interesa i potreba djeteta u prostoru bogatom materijalima za postizanje navedenog. Ističe se prednost neposrednog iskustva. Značajan je utjecaj i dostupnosti i uvođenju materijala kako bi se proširila dječja iskustva, došlo do novih spoznaja. Ovisno o projektu, djeci se nude primjereni materijali kako bi se potaknula suradnja i kreativno izražavanje. Preporuča se postepeno i ciljano uvođenje materijala kako bi svaka istraživačka faza bila zadovoljena (Malnar i sur., 2013).

3.5. Izazovi projektnog pristupa

Tradicionalni model koristi izravno proučavanje, dok projektilni rad nema jedinstvenu metodu za provedbu stila poučavanja ili pridržavanje kurikuluma. Odgajatelji imaju slobodu u odlučivanju organizacije vremena, tako da se projektni pristup provodi u bilo kojem dijelu dana. Sam pristup se čini zahtjevnim i laicima i profesionalcima djelatnicima s djecom, no kod dijela odgajatelja implementacija pristupa je bila olakšana i „prirodnija“ u odnosu na druge odgajatelje. Shvaćanje, zastupljenost i primjena projektnog pristupa povezuje se i s iskustvima i praksom odgajatelja. Kod odgajatelja koji su nedavno zastupili projektni pristup često se pojavljuju razmišljanja o težini odabira metode i dugotrajnom adekvatnom poticanju djece (Clark, 2008).

Iskusni praktičari odgajatelji razumiju kako poboljšati dječju sposobnost za postavljanje pitanja. Znaju njegovati iskazivati dječju inicijativu u planiranju i provođenju istraživanja te kako komunicirati s djecom tako da svako dijete preuzme odgovornost za svoj rad i učenje. Glavni izazovi po odgajatelje je potreba za fleksibilnosti u pogledu vremena projekta, načina rada i ukupno postizanje neovisnosti (Clark, 2008).

3.6. Ometajući i podržavajući čimbenici

Nekoliko čimbenika pridonosi poticanju dječje želje za istraživanjem i učenjem, uključujući interes i motivaciju, izloženost izazovnom okruženju, česte interakcije s prirodom kroz posjete i promatranja te podupiruće odgajatelje. Međutim, postoje i čimbenici koji mogu spriječiti djetetovu znatiželju i entuzijazam za istraživanje, kao što su okolina u kojoj nema poticaja, ograničen kontakt s prirodom, intervencija odraslih umjesto djeteta ili prekidi u igri zbog drugih aktivnosti (Martinović, 2015).

Praćenjem i promatranjem dječje igre i istraživačkih aktivnosti odgajatelji mogu steći uvid u motive koji pokreću djetetov interes za istraživanje, shvatiti značaj njihovih postupaka te prepoznati znanja i vještine koje kroz takve aktivnosti stječu. Ove informacije zatim mogu informirati odgajatelje promišljanju i planiranju pedagoške prakse, uključujući dizajn okruženja za učenje, provedbu strategija poučavanja, individualizirane pristupe i prepoznavanje djetetovih jačih strana i individualnih interesa. Postavljajući evaluacijska

pitanja i razmišljajući o dječjim iskustvima, odgajatelji mogu prilagoditi svoje obrazovne prakse kako bi bolje podržali i poboljšali učenje i razvoj djece (Martinović, 2015).

3.7. Bank Street Approach

Bank Street College od Education ili pristup poznatiji pod nazivom Bank Street Approach je iznimno blizak projektnom pristupu. Koncept se temelji na povezivanju demokratičnih koncepata obrazovanja sa svijesti djeteta. Bank Street Approach je usmjeren istraživanjima i proučavanjima djeteta i pogleda u sklopu okruženja odgoja, rasta i razvoja. Temelji pristupa imaju poveznice s idejama Deweyja, Eriksona, Piageta i Lucy Sprague Mitchell. Poticanje je, isto kao i kod projektnog pristupa, usmjereno razvoju fizičkog, socijalnog, emocionalnog i kognitivnog razvoja. Odvija se i povezivanje i uključanje u interakcije s drugim ljudima, idejama i materijalima koji neposredno okružuju dijete. Daljnji fokus je usmjeren cjeloživotnom učenju, istraživačkom duhu, propitkivanju, eksperimentiranju i surađivanju (Slunjski, 2012).

Prema Slunjski (2012) navodi se međusobno upotpunjavanje stavki koncepta kroz:

- Shvaćanja i uvažavanja kulture, djeteta, obitelji i zajednice u sklopu obrazovanja i odgoja;
- Upućivanja na važnost neprestanog profesionalnog i osobnog razvoja odgajatelja kako bi se pružio najbolji mogući pristup djetetu;
- Svraćanja značaja uključenosti, suradnje i izravnog opažanja odgajatelja
- Isticanje važnosti filozofija obrazovanja;
- Poticanje procesa obrazovanja kroz stvaranje, socijalnu pravdu i demokratska osnaživanja pojedinca.

Koncept je značajno povezan s političkim procesom demokracije. Dijete se nalazi u socijalnom okruženju, trenutni je i budući dio socijalne zajednice te se današnji rad odražava na daljnje obrazovanje, snalaženje i stvaranje u korist dobrobiti društva (Slunjski, 2012).

4. ULOGA DJETETA U PROJEKTNOM PRISTUPU

Djeca su glavni fokus projektnog pristupa, a zajedno sa suradničkim odnosom s vršnjacima i odgajateljem, postižu se željeni ciljevi poput prirodne metode učenja, poticanje interesa kod djeteta, doprinosi kreativnosti, samostalnosti, mašti i znatiželji. Dijete svakodnevno višesatno boravi u ustanovama za odgoj i obrazovanje gdje ciljanim aktivnostima osmišljenim od strane odgajatelja ispunjava ciljeve projekta. U projektnom pristupu se dijete nalazi u neposrednom okruženju koje stvaraju iskustva, zadovoljava interese djeteta. Istraživanjem dijete promatra svijet oko sebe, opaža, prikuplja informacije dobivene podražajima i pitanjima, ispituje odgajatelja o mislima i donosi rješenja. Istraživanjem se otkrivaju nelogičnosti kojima je moguće opisati i objasniti vlastite misli. Iskustvima i istraživanjima djeca upotpunjuju dosadašnja znanja i iskustva, postavljaju nove hipoteze, uspoređuju mišljenje s ranijim iskustvima, mišljenjima druge djece i odgajatelja. Istraživanjem se postiže upotreba novih znanja na različite načine. Dostupnost materijala i suradnja s ostalom djecom doprinosi stimulaciji i želji za otkrivanjem. Dijete uči i promatranjem, gledajući i slušajući odgajatelje i ostalu djecu.¹

Organizirani i tematski rad proširuje znanja u drugim područjima poput znanosti i zdravstva. Naučenim se postižu iskustva iz različitih područja, a djetetovim sudjelovanjem dolazi do učenja vještina i znanja korisnih za kasniji život. Projektni pristup se odvija analizom dječjih interesa koji doprinose individualnim sposobnostima učenja, iskazivanja samoinicijative i istraživanje. Poželjno je iznošenje vlastitih točnih ili netočnih tvrdnji i netočnim tvrdnjama je moguće doći do pozitivnog rješenja. Projektni rad doprinosi shvaćanju uzročno-posljedičnih veza. Izazovi su poželjni jer potiču na rješavanje problema i postizanje stvaralačkog izražavanja i simboličke igre.¹

¹Dječji vrtić Medenjak. Projektno učenje u dječjem vrtiću. URL: <https://djecjivrticmedenjak.hr/2016/04/29/projektno-ucenje-u-djecjem-vrticu/> (01.05.2024.)

5. ULOGA ODGAJATELJA U PROJEKTNOM PRISTUPU

Projektني pristup pravilnom provedbom dovodi do integriranog i prirodnog tijeka učenja kod djece. Glavna uloga odgajatelja u projektном pristupu je direktno, ali neizravno poticanje djeteta na rad na projektu. Kada je dominantniji angažman odgajatelja tada se govori o obrnutom procesu, točnije neizravnom sudjelovanju djece. Projekti omogućavaju djeci da upravljaju osobnim interesima i odabiru željenu temu vrijednu njihovog rada, istraživanja, razmišljanja i težnji rješenu problema (Modrić, 2013). Projektني pristup čini niz različitih aktivnosti baziranih na istraživanju. Primarna uloga odgajatelja u projektном pristupu je razumijevanje djece i provedba istraživačkih aktivnosti koje su primjerene tijekom razvoja. Uključivanje djece u projekt slijedi iz promatranja i dokumentacije provedenih aktivnosti djeteta. Prikupljene dokumentacije tijekom projekta doprinosi poticanju na raspravu, isticanje ključnih elemenata povezanih s projektom, praćenju razvoja projekta, evaluaciji plana i cilja projekta i u konačnici dokumentacija provedenog suradnicima, roditeljima i bližnjima (Slunjski, 2001).

Za cjelovitu primjenu projektного pristupa neophodno je razumijevanje unutrašnje dinamike procesa. Smatra se kako je odgajatelj shvatio i adekvatno primjenjuje principe projektного pristupa ukoliko potiče djecu da samoinicijativno i samostalno ispituju pitanja o temi istraživanja, samostalno preispituju moguće ishode i metode rješavanja problema, djeca razmišljaju o metodama kojima bi potvrdili ili opovrgnuli hipotezu i aktivno sudjeluju u raspravi s odgajateljima. Djeca se uče koristiti i razmišljati o metodama pogrešaka i pokušaja (Clark, 2008).

Prema Došen-Dobud (1995) praksa odgajatelja se temelji na:

- Polaženjem od djeteta postavljanjem djetetovih potreba, dinamike, aktivnosti, prirode kako bi dijete djelovanjem razvilo vlastite potencijale i ostvarilo programe učenja i razvoja
- Osiguranje stimulatивne sredine primjerene dobi u slučaju predškolske djece nastoji se učiniti prostorna prilagodba, uvrštavanje elemenata kako bi se zadovoljile mogućnosti i potrebe, a dijete istražuje i gospodari elementima
- Angažmanu odraslih osoba za djelovanje djece zajedno sa stimulatивnim okruženjem

5.1. Suvremeni odgajatelji

Suvremeni odgajatelji trebaju primjenjivati i isticati kritičko mišljenje, autonomiju i kreativnost unutar trenutnog društvenog konteksta i preferiranih pedagoških koncepata. Trebali bi imati slobodu kritičkog preispitivanja pretpostavki, koristeći prednosti demokratski orijentirane obrazovne organizacije i društva. Odgajatelje se potiče da razvijaju samorefleksivnost kao temeljnu kompetenciju, koja im omogućuje bolje razumijevanje njihove pedagoške prakse i poboljšava kvalitetu njihovih obrazovnih intervencija. Štoviše, uz samorefleksiju, odgajatelji moraju posjedovati analitičke vještine za razumijevanje obilježja šireg društvenog konteksta i znanstvenih koncepata koji oblikuju obrazovanje u njihovoj zajednici. Kritičkim ispitivanjem ovih čimbenika, odgajatelji mogu unaprijediti vlastito obrazovanje i učinkovito doprinijeti polju pedagogije (Pintar, 2020).

Suvremeni odgajatelji pokreću poboljšanja u pedagoškoj praksi kroz stalne promjene, koje su često pod utjecajem društveno-povijesnog konteksta. Nakon tranzicije Hrvatske iz socijalističke vladavine u neovisnu demokratsku republiku, došlo je do promjene i u pedagoškim smjernicama. Pripremom Hrvatske za članstvo u Europskoj uniji odgojno-obrazovni koncepti su usklađeni s europskim standardima, što je rezultiralo razvojem nacionalnih okvirnih kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Međutim, uspješna provedba ovih promjena u sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja suočava se s izazovima, uglavnom zbog nerazumijevanja fenomenologije promjena od strane praktičara. Prilagodba teorijskih koncepata stvarnosti života ključna je s obzirom na društveno-političke i pedagoške čimbenike koji pokreću obrazovne promjene. Uočene su razlike u angažmanu odgajatelja u institucionalnom razvoju, posebice nakon uvođenja Nacionalnog kurikuluma (Pintar, 2020).

5.2. Uloga odgajatelja u projektnom pristupu

Od odgajatelja se očekuje da su otvoreni, proaktivni, intrinzično motivirani, slobodni i da kritički razmišljaju. Posebice se ističe posjedovanje i unaprjeđenje kritičkog razmišljanja kako bi u vlastitom djelovanju upotpunili osnovno i strukturirano obrazovanje ispunjavajući društvena očekivanja. Unatoč tome što su deklarirani kao ravnopravni „sukreatori“ obrazovne politike, odgajatelji često imaju ograničeno sudjelovanje u praksi. Na njihov rad i profesionalni

razvoj utječu različite društvene institucije i materijalna sredstva u predškolskim ustanovama, ograničavajući njihovu autonomiju (Pintar, 2020).

Rad s djecom mora dopuštati djetetu da bude ono što i je, da koristi vlastita iskustva stvarajući doživljaje, učenjem i oblikovanjem mišljenja. Korištenje stimulativnog okruženja i interakcije s djecom nisu usmjerene na iskorištavanje dječjih snaga, nego je dugoročni cilj aktivna uključenost djeteta. Odgajatelji su zaduženi za poticanje inicijativa (Došen-Dobud, 1995).

Odgajatelji koji pokazuju ograničen angažman u pokretanju promjena unutar predškolskih ustanova često navode velike grupe kao prepreku razvoju prakse. Međutim, dok neki odgajatelji nerazvijenost prakse pripisuju broju djece u skupini, istraživanja naglašavaju ključnu ulogu pohađanja vrtića u socijalnom razvoju djece. Na kvalitetu predškolskog iskustva značajno utječu čimbenici kao što su veličina grupe i obuka odgajatelja. Manje grupe promiču prosocijalno ponašanje i pozitivne međuvršnjačke interakcije među djecom, potičući jače veze s odgajateljima. Osim toga, kurikulum usmjeren na kognitivni razvoj ključan je za poticanje dječjeg učenja. Povijesno gledano, tijekom socijalističkog razdoblja u Hrvatskoj, predškolske ustanove suočavale su se s izazovima kao što su ograničeni prostorni kapaciteti, prenapučenost skupina i neadekvatni resursi. Vrtići su često bili loše opremljeni igračkama i obrazovnim materijalima, što je odražavalo naglasak na društvenoj funkciji vrtića u odnosu na njegovu obrazovnu ulogu. U suvremenom društvu, kako se pred predškolske ustanove postavljaju novi zahtjevi, nužno je osigurati potrebnu organizacijsku i materijalnu potporu za učinkovito obrazovanje (Pintar, 2020).

Odgajatelji izravno i neizravno sudjeluju u projektnom radu i aktivnostima s djecom. Iako djeca mogu niz aktivnosti u potpunosti provoditi samostalno, potrebna je suradnja s odgajateljem i prvenstveno vođenje intuicijom odgajatelja. Sudjelovanje prvenstveno ovisi o aktivnosti i želji za razvojem autonomije. Prilikom zajedničkih aktivnosti dolazi do promatranja, boljeg razumijevanja i uviđanja ostalih oblika i metoda koji bi se koristili u daljnjem razvoju. Izravno sudjelovanje može poboljšati poticanje i pravovremeno uočavanje potreba, problema i uvjeta, a reakciju kako bi se olakšalo razumijevanje i adekvatno postigao primarno zadani cilj. Tijekom zajedničke interakcije ne preporuča se iskazivanje ideja odgajatelja, nego poticati na samostalno korištenje mašte i kreativnosti. Odgajatelj nije rukovoditelj učenja, nego je predstavnik korištenja svih potencijala djece. Odnos odgajatelja i djeteta je partnerski, baziran na empatiji, razumijevanju i stjecanju znanja (Slunjski, 2015).

Tijekom komunikacije odgajatelja i djeteta nerijetko se pojavljuje neprirodno ponašanje u profesionalnom okruženju. Interakcija s djetetom zahtjeva prirodu komunikaciju u kojem zajednički participiraju i jednako su angažirani i odgajatelj i dijete. Često je zastupljen klasični obrazac u kojem je odrasla osoba dominantna, usmjerava rad i komunikaciju, koristi izjavne rečenice bez potrebe za uključivanjem djeteta, dijete se ne propitkuje. U projektnom radu nastoji se postići suradnja i aktivno sudjelovanje djeteta, a odgajatelj tijekom aktivnosti proučava djetetove postupke kako bi bolje razumio djetetovu praksu i ponašanje (Šagud, 2002).

Kompetentan odgajatelj je svjestan svojim osobina, vještina i znanja koje su integrirane i stvaraju osjećaj sposobnosti i moći. Kompetentan odgajatelj posjeduje određena znanja uključujući znanje o djeci, potrebama, razvoju i ostalim znanjima stečenim tijekom obrazovanja. Vještine se odnose na specifične verbalne i motoričke sposobnosti. Socijalna kompetencija je dio profesionalne kompetencije i odnosi se na mogućnost ostvarenja utjecaja na druge prilikom društvenih situacija. Uključuje sposobnost razumijevanja osjećaja drugih ljudi. Odgajatelji imaju značajnu ulogu u socijalnom funkcioniranju djece rane i predškolske dobi zbog višesatnog boravka i rada u odgojnim ustanovama. Neophodno je i poticanje i uključivanje djece u zajedničku suradnju s vršnjacima. Socijalna kompetencija se može poboljšati i odražava se na bolje odnose s drugim osobama. Socijalizacija je iznimno važna po psihološko zdravlje djeteta, a i odraslih osoba. Odgajatelji djelomično utječu na kvalitetu življenja djece u odgojnim ustanovama tako da stvaraju uvjete za potrebno zadovoljenje djetetovih želja i potreba. Djeca prirodno uče modelom ponašanja starijih osoba te ne nužan primjeren pristup i rad s drugom djecom kako bi se postigli poželjni uvjeti (Modrić, 2013).

Odgajatelji utječu i na dječje slušanje koje se dijeli na (Pribišev Beleslin, 2013):

- Unutarnje slušanje- usmjereno na razmišljanje o životu, ranijim iskustvima i izražavanje;
- Višestruko slušanje- isprepletanje slušanja odraslih i djece;
- Vidljivo slušanje- uočljiva dječja iskustva prisutna nastala zbog ranijih istraživanja, ali i tijekom: crtanja, snimanja, fotografiranja ili kartanja. Vizualizacija je jedan od načina razumijevanja istraživanja koji je materijalni dokaz stvorenog, a djeca vole pokazivati načinjeno kako bi dobili pohvalu od starije osobe.

6. PRIMJERI PROJEKTOG PRISTUPA

Aktivnosti u sklopu vrtića i odgojno-obrazovnih ustanova temelje se na kurikulumu, to jest konceptu koji je zajednički svim navedenim ustanovama u državi, propisuje se i donosi aktualno, a bazira se na temeljnim načelima i idejama obrazovanja i odgoja. Uvjetima su dozvoljeni i otvorenost i raznolikost provedbe procesa. Procesi ne mogu biti istovjetni, a ovisе i prilagođavaju se situacijama i težnjama postizanja određenog cilja (Slunjski, 2012).

Također, odgojno-obrazovne ustanove posjeduju raznoliko prostorno-materijalno okruženje. Stimulativnim i sigurnim okruženjem se nastoji postići humanizirani uvjeti za prikladno svakodnevno funkcioniranje djeteta, odgajatelja i ostalog vrtićkog osoblja. Svakodnevno djeca provode i do deset sati u ustanovama ranog i predškolskog obrazovanja što iziskuje kvalitetu prostora i organizirano provođenje vremena. Zbog financijskih mogućnosti i tehničkih izazova, dio ustanova je još tradicionalno opremljen što odstupa od aktualnih smjernica i preporuka za rad s djecom. Prostor značajno utječe na kvalitetu prakse i rada odgajatelja (Clark, 2008). Odgajanje je kompleksan i dinamičan proces kojem se pristupa multidimenzionalno i zahtjeva osiguranje sustavne podrške, uz donošenje valjane dokumentacije. Pristupi i opremljenosti ovisе o ukupnoj prosvjetnoj politici koja treba biti bazirana na maksimalnom pozitivnom cilju za djecu, korisnike usluga, ali i za djelatnike koji svakodnevno skrbe i brinu o odgoju djece. Ukoliko su dostupne nejasne smjernice, nedovoljno popunjene i s nedostatnom dokumentacijom i materijalima, ne može se očekivati kvaliteta i konzistentnost rada. Nacionalni okvirni kurikulum je donesen s ciljem usklađivanja nacionalnih vrijednosti na svim razinama odgojno-obrazovnog sustava (Slunjski, 2012).

Projektni princip rada se različito shvaća i ovisi o uključenosti ustanova i odgajatelja. Primjena projekta u ustanovama ranog odgoja se često susreću s preprekama i neodgovarajućim preprekama kao što su (Slunjski, 2012):

- pretjerani fokus na krajnji cilj i postizanje rezultata (većinom materijalnih), a trebao bi u fokusu biti razvojni proces,
- provođenje jednosmjerne komunikacije i hijerarhije u kojem prevladavaju odnosi odraslih i zanemarivanje mogućnosti djece,
- pretjerana usmjerenost na transmisijski pristup,
- nedovoljan fokus na mogućnosti razvoja i prikaz kvalitete djece i

- pretjerano pridržavanje formalnog sustava učenja, bez fleksibilnosti i otvorenosti.

6.1. Projekt Životinje

U dječjem vrtiću „Mrvica“, proveden je projekt pod nazivom „Životinje“ kojem je glavni cilj bio proširiti znanje o životinjama i njihovim potrebama uz razvoj svijesti o životinjskom svijetu i ljubavi prema životinjama.²

Projekt se dijelio na zadaće o:²

- Razvoju spoznaja o šumskim, polarnim, domaćim i morskim životinjama i kukcima
- Poticanju razvoja logičkog i divergentnog mišljenja
- Poticanju imitacije i kreativnog izričaja djece kroz govorni, scenski i likovni izričaj
- Jačati socijalne i timske kompetencije
- Poticanju na zajedničke aktivnosti kod djece kako bi razvili osjećaj pripadnosti u grupi i osjećaj samopouzdanja
- Oslušivanju djece i njihovih prijedloga, interesa

Projekt je uključivao proučavanje razne literature poput slikovnica, enciklopedija, ali i fotografija. Za izradu projekta su se koristili i plakati s informacijama i slikama životinja, dokumentarni filmovi o domaćim životinjama i njihovom načinu života, kućice sa staništima životinja izrađenih od prirodnih materijala i makete staništa životinja.²

Prateći interes djece, primarno dječaka R.Š. koji je provodio samostalnu igru sa životinjama i za njih gradio mjesta za život. Svojom igrom je utjecao i poticao drugu djecu da zajedno istražuju i priključe se. Pokazuje interes i za časopisima i enciklopedijama o životinjama. Odgajateljice su organizirale i osmislile kutić „Šume“ u kojem se nalazio šator s brlogom u kojem djeca mogu boraviti. Šator je ujedno pružao i kutić osame u kojem su djeca mogla boraviti i uzimati enciklopedije i slikovnice. Zajedno s djecom izgrađena su i ostala staništa za životinje korištenjem kartonskih kutija. Djeca su zajedno s djecom

² Dječji vrtić Mrvica, Supetar. Osvrt na projekt.

prikupljali prirodne materijale kao što su žirovi, drvene grančice, kesteni, mahovina i ostalo. Napunjene kutije su donesli u vrtić u kojem su dodane figurice životinja.²

Nadalje, jedna od aktivnosti je bila izrada i korištenje slanog tijesta. Najprije se djeci čitala „Ježeva kućica“, a potom su djeci ponuđeni materijali: slano tijesto, čačkalice, klinčići i zajedno s fotografijom ježeva. Djeca su korištenjem materijala izrađivala vlastite ježiće. Odgajateljice su uvidjele zainteresiranost u korištenju materijala te potom uključuju plastelin i kestene kako bi napravili glavne likove priče „Zlatokosa i tri medvjeda“.²

Životinjama se pristupalo i kroz čitanje knjiga, slikovnica, časopisa i enciklopedija, a poslije proučavanja uslijedila je izrada plakata šumskih životinja. Za bolji doživljaj pojedinih životinja korišten je „Youtube“ i video životinja u 4K rezoluciji. Potaknuti edukativnim videom, sljedeći dan su djeca igrala kviz znanja s glasanjem i pogađanjem životinja. Nekoliko dana kasnije održana je igra u kojoj jedno dijete ima „krunu“ s utaknutom karticom životinje. Dijete s „krunom“ ispituje pitanja kako bi saznalo koja je životinja.²

Priče o životinjama su se povezivale i s trenutnim godišnjim dobima, tako da se o polarnim medvjedima razgovaralo tijekom zime, odnosno u siječnju. Djeca su od dostupnih materijala izrađivala staništa za polarne životinje. Jedna od igara je bila utiskivanje kalupa životinje u posudi s palentom kako bi se ostavio trag predloška. Provedena je i aktivnost „Spašavanja zaleđenih životinja“ u kojoj su igračke plastičnih životinja zaleđene zajedno s obojenom bodom. Djeca su bila podijeljena u tri tima i svaki im je dobio tri zarobljene životinje, toplu vodu i kapaljke. Djeci se aktivnost jako sviđjela, a u jedan dječak iz tima je stavio kockicu u usta čime je nastojao postići brže otapanje i pristup životinji. Odgajateljice su zbog brzine pristupa životinja čestitale pobjedu dječakovom timu.²

U svrhu uključivanja roditelja, djeca su morala nacrtati svoju najdražu životinju i razlog zašto im je ta životinja najdraža. Roditelji su trebali ispisati nekoliko zanimljivosti i dodatno naljepiti nekoliko fotografija. Time je napravljena knjiga „Moja najdraža životinja“ od strane svakog djeteta. Kada bi dijete doneslo knjigu u vrtić, ponovno bi se čitala i učile bi se nove informacije.²

Proveden je i projekt „Nahrani pingvina“ u kojem je naslikan pingvin na kartonskoj kutiji, a na vrhu kutije je izrezan otvor. Napravljena je kockica s oblicima trokuta, kvadrata, kruga i pravokutnika. Djeca su uz pomoć napravljenog štapa za pecanje, na čijem kraju je

magnet, morali uloviti ribu i nahraniti je prema simbolu kojeg su dobili bacanjem. Hrana su bili „papiri-hrana“ s drugim magnetom.²

6.2. Projekt Knjižnica

Tijekom početka nove vrtičke godine, u dječjem vrtiću je zadržana većina prošlogodišnjih „knjižničara“. Djeci se nastoji ukazati na važnost pred čitalačkih vještina i uloga predsoblja-knjižnice. Djeca su zajedno s roditeljima kod kuće trebala napisati priču koja će se naknadno uvezati u „Knjigu o nama“. Preporučilo se i donošenje viška ili nekorištenih knjiga od kuće kako bi se popunio asortiman sobe, to jest „Naše male knjižnice“. Zaduženi „knjižničari“ su svakodnevno proučavali i održavali urednost i čistoću knjižnice. Tijekom mjeseca knjige djeca su posjetila supetarsku knjižnicu, a u aktivnosti čitanja su uključeni i novi čitači- pedagoginja, psihologinja i ravnateljica. Tijekom studenog se provodila daljnja aktivnost u kojoj je svako dijete trebalo izraditi vlastitu knjigu s geometrijskim likovima.²

Aktivnostima se nastoji:²

- Poticati djecu na propitkivanje svojih ideja
- Osluškiivati dječje interese, prijedloge i fleksibilnost u promjeni plana u dogovoru s njima
- Poticati na zajedničke aktivnosti kako bi se razvio osjećaj samopouzdanja i pripadnosti grupe

Svakodnevno su se provodile aktivnosti poput uređivanja prostora knjižnice i pratila se posudba knjiga. Održao se posjet „najčitača“, to jest novih čitača poput ravnateljice, pedagoginje i psihologije. Tijekom Mjeseca knjige proveo se posjet supetarskoj knjižnici i svako dijete je izradilo vlastitu knjigu geometrijskih likova. Zajedno s ukućanima izrađena je knjiga „Priča o nama“ i navedene priče su prezentirane u skupini. Tijekom prosinca, predsoblje i prostor knjižnice su uređeni u blagdanskom duhu. Za roditelje je održana i božićna predstava pod nazivom „Zvezdani taliri“.²

Projekt „Naša mala knjižnica“ započet je tijekom siječnja s izabranom prvom knjigom- „Plava patka“. Priča je iznimno empatična i topla, a posebno je usmjerena na starije i

nemoćne. Za aktivnosti su odabrani radni listići, istraživale su se vrste patki, razgovaralo se o emocijama prema članovima obitelji i važnost posjete starijim članovima.²

Potom je odabrana priča „Nevidljiva kuća“ koja je odabrana zbog djeteta u grupi, a knjiga je emocionalna po pitanju tema izbjeglica. Knjigom je postignuto suosjećanje i empatija, uviđa se sreća zbog tišine, slobode i vlastitog doma. Prateći radnju i temu knjige, provela se igra s „nevidljivom kućom“ u kojoj je kuća u potpunosti bila napravljena od zrcala (što je bilo i prikazano fotografijom“. Putem listića nastojale su se potaknuti i imenovati emocije, provesti razgovor o situacijama kada se one javljaju i da kuću ukrašavaju osjećajima poput ljutnje, tuge, sigurnosti, razumijevanja i prijateljstva.²

Također, istraživale su se i nastambe u kojima žive pojedinci, tako da su se crtežima stvarali šatori, iglui, kolibe, vile, dvorci, slamnate kuće, neboderi i slično. Crteži su se potom stavljali na plakat na kojem se prikazivao plan putovanja glavnog lika priče. Odgajateljica je izradila lutku glavnog lika.²

Potaknuti pričom „Zagrli ježa“ djeca su iskazivala empatiju i želju za pomoći drugima. Potaknulo se razmišljanje o metodama kojima bi jež ipak mogao dobiti zagrljaj. U skupini je došlo do parlanice uz preplitanje ideja, planova i raznih mogućnosti kako bi se to moglo postići. Kroz priču su se spominjale druge šumske životinje te su djeca iskazala zanimanje za njih. Tada je odgajateljica organizirala poligon šumskih vježbi u sobi kako bi djeca imitirala njihove pokrete.²

Priča „More“ je potaknula djecu na zanimanje o morskim životinjama. Djeca su bila oduševljena na ideju odgajateljice o stvaranju diorame morskog dna i morskog labirinta. Izrađeni projekt bio je glavno središte tijekom izložbe na kojoj su roditelji oduševljeno gledali izrađene morske životinje od glinamola.²

7. DOKUMENTIRANJE ISTRAŽIVAČKIH AKTIVNOSTI

Niz je oblika i namjena u mogućnostima dokumentiranja djece. Dokumentacija se temelji na proučavanju ponašanja i radnji djeteta u različitim situacijama i putem niza načina. Potrebno je stvaranje cjelovite slike interesa, aktivnosti, kompetencija i mogućnosti. Dio aktivnosti iziskuje unaprijed planiranje, a potom slijedi promatranje i dokumentiranje, dok preostale aktivnosti se događaju suprotno (Slunjski, 2012).

Osnovna svrha dokumentacije je olakšanje razumijevanja djeteta, njegovog razvoja i učenja. Analizom i usporedbom s ranije evidentiranim podacima, otkriva se napredak djeteta i potrebe za dodatnim intervencijama. Klasični postupci opserviranja djece usmjereni su procjeni psihološkog napretka temeljem strukturiranih klasifikacija i kategorizacijama temeljem općenitih razvojnih razina i normi. Pedagoškom dokumentacijom se dijete sluša, gleda i razumije. Dokumentacija objedinjuje najvažnije segmente što dijete čini, govori te se vizualiziraju metode konstruiranja značenja podražaja i događaja u stvarnosti. Podatci iz dokumentacije se prikupljaju, proučavaju i interpretiraju etnografičkim zapisima. Dokumentacija je refleksivni i istraživački proces, bez striktnog formalnog oblika kojeg se može naučiti i primjenjivati na svako dijete. Odgajatelji dokumentacijom uče, istražuju i komuniciraju, dolazi do otkrivanja novih mogućnosti (Slunjski, 2012).

Dokumentacija se može podijeliti po namjeni, to jest svrsi dokumentiranja, točnije (Slunjski, 2012):

- Razvoju kurikuluma- koji ima za cilj pomoći odgajateljima u razmišljanju vezano uz nove materijale i izvore učenja za djecu. Razvoj kurikuluma se provodi uključenjem, razvojnom i neposrednom refleksijom, a uključuje dječje radove, transkripte razgovora s djecom, opservacije, videozapise, fotografije i bilješke. Dugoročno, kurikulum doprinosi najviše stručnim djelatnicima, suradnicima, roditeljima i ostalim subjektima profesionalne zajednice
- Procjeni postignuća i kompetencija djece- odnosi se na dokumentaciju kompetencija i znanja svakog djeteta ponaosob. Sastoji se od razvojne metode prikupljanja koja je ugrađena u razvoj kurikuluma. Dokumentacija objedinjuje informacije prikupljene videozapisima, fotografijama, opservacijom i skupljenima u portfolio. Korist od procjene postignuća i kompetencija ima profesionalno osoblje vrtića i roditelji

- Profesionalnom učenju- odgajatelji stječu uvide u tijek učenja, proučavaju utjecaj profesionalnog razvoja i provode naknadnu refleksiju. Dokumentacija se odnosi na anegdotske bilješke, videozapise, audio zapise, fotografije, dječje radove i transkripte razgovora. Korist od dokumentacije je široka i odnosi se na čimbenike izvan vrtića, profesionalno osoblje vrtića, roditelje i profesionalnu zajednicu s kolegama
- Komunikaciji s drugima- se postiže razgovorom i razmjenom informacija o kvaliteti i tijeku procesa odgoja i obrazovanja. U komunikaciji se primjenjuju svi oblici dokumentacije, selekcionirani i pregledani. Dokumentacija uključuje uzorke radova, videozapisa, foto zapisa, bilježaka anegdota, komunikacije i dijelova rasprave

Oblici dokumentacije su (Slunjski, 2012):

- Individualni portfolio s individualnom dokumentacijom o djeci. Navode se postignuća tijekom vremena provedenih aktivnosti ili području učenja. Odnosi se na videozapise, audiozapise i foto zapise
- Individualni i zajednički uratci djece- pisani primjerci (s brojevima, slovima, grafikonima, knjigama izrađenim od strane djece), crteži, slike, verbalni izričaji (pitanja, diskusije, hipoteze, prezentacije), trodimenzionalni uratci djece i konstrukcije, izričaji pokretom, glazbom i dramski izričaji
- Samorefleksija djece- panoi, plakati, videosnimci, foto zapisi, snimci razgovora, dokumentacija djece (konstrukcije, grafičke reprezentacije, prikazi, zajednički i individualni uratci
- Narativni oblici- bilješke namijenjene: roditeljima, djeci, odgajateljima, za izložbe, za panoe ili za profesionalnu zajednicu
- Opservacije postignuća djece- videosnimci i foto zapisi, anegdotske bilješke, praćenje sposobnosti i postignuća djece

7.1. Individualni portfolio

Individualni portfolio objedinjuje dokumentaciju o svakom djetetu s najvažnijom ulogom praćenja razvoja i kompetencija djeteta. Za razliku od standardnih oblika praćenja, ne provodi se testiranje djece (poput testiranja spremnosti djeteta za polazak u školu), nego se odnosi na praćenje, evidenciju i stvaranje jedinstvenog procesa učenja za svako dijete. Individualnom

portfoliju slijedi autentično učenje i subjektivne metode učenja. Učenje je razvojan, a ne povremen ili jednokratni proces. Individualnim portfolijom se prikupljaju i nastoji se utjecati na: čimbenike rješavanja problema, donošenje pretpostavki, razvoj različitih kompetencija i na kreativno razmišljanje. Izradom individualnih portfolija, sustavnim prikupljanjem i sistematizacijom dokumentacije postiže se aktivna podrška i angažman učenja za vrijeme provođenja projektnog pristupa (Slunjski, 2012).

7.2. Individualni i zajednički dječji uradci

Putem dječjih uradaka uviđaju se interesi i tijek procesa učenja. Upravo su uradci najčešći oblik dokumentacije u ustanovama ranog odgoja. Uradci su materijalni objekti izrađeni vještinama pojedinca ili zajedničkim radom. Ujedno su i refleksija rada i kvalitete odgojno-obrazovnog procesa i uključenosti odgajatelja. Dječjim uradci i ideje se mogu dijeliti u svrhu poticanja drugih odgajatelja na sličan rad s djecom (Slunjski, 2012).

8. ZAKLJUČAK

Projektni pristup u obrazovanju u vrtiću je metodologija bazirana na poticanju zainteresiranosti, istraživanja i učenja djece rane i predškolske dobi. Projektni pristup usmjerava odgoj na zanimanje djece za istraživanjem što dovodi do dinamičkog i holističkog okruženja povoljnog za učenje. Tijek projektnog pristupa je fleksibilan, iziskuje angažman odgajatelja, promjenjivo vrijeme završetka i prilagodljivost promjenjivim situacijama. Jedna od glavnih prednosti projektnog pristupa je to što potiče aktivno sudjelovanje i suradnju među djecom. Umjesto pasivnog primanja informacija, djeca se aktivno uključuju u proces učenja postavljajući pitanja, provodeći eksperimente i istražujući različite aspekte teme. Aktivna uključenost ne samo da produbljuje njihovo razumijevanje, već i pomaže u razvoju kritičkog mišljenja i vještina rješavanja problema. Dok djeca rade zajedno na projektima, uče komunicirati, pregovarati i surađivati, čime poboljšavaju svoje društvene vještine i potiču osjećaj zajedništva. Integrira različita područja učenja, uključujući jezik, matematiku, znanost, društvene nauke i umjetnost, pružajući dobro zaokruženo odgojno-obrazovno iskustvo. Projektni pristup također je usklađen s načelima razvojno primjerene prakse, poštuje dječje individualne stilove, brzinu i interese učenja, dopuštajući im da preuzmu inicijativu nad učenjem. Primjena projektnog pristupa u dječjim vrtićima ne samo da obogaćuje obrazovno iskustvo, već i priprema djecu za buduće akademske i životne izazove, potiče želju za učenjem, stvara vrijedna i učinkovita iskustva koja se primjenjuju tijekom cijelog života.

9. SAŽETAK

Projektni pristup u radu s djecom rane i predškolske dobi ima korijene iz početka prošlog stoljeća kada se ukazalo na važnost učenja temeljenog na znatiželji, interesu i iskustvu. Projektni rad je dugogodišnje implementiran u odgojne ustanove za djecu rane i predškolske dobi. Projektni pristup se bazira na istraživanjima, postavljanju pitanja i tijeku rješavanja problema iz stvarnog svijeta. Temelj projektnog pristupa je uključenost djece u istraživanja kojim se uče vještine iz svakodnevnog života, a ujedno se i odvija motivacija za samostalnim radom i otkrivanjem rješenja. Projektni rad može uključivati sudjelovanje odgajatelja koji proučava interes i tijek rada s djecom. Projektni rad je sklon fleksibilnom mijenjanju vremena završetka, promjeni metoda i dinamike interakcije. Teži postizanju ljubavi za cjeloživotno učenje i samostalnost u obavljanju zadataka. Projektni pristup doprinosi razvoju mašte, kreativnosti i komunikacije prilikom rada u grupi. Djeca razvijaju kritičko razmišljanje, vještine rješavanja problema i donošenja odluka dok rade na projektima koji od njih zahtijevaju prikupljanje informacija, analizu podataka i predstavljanje svojih nalaza. Praktična, istraživačka priroda projektnog rada također podržava razvoj fine motorike, kreativnosti i društvenih vještina. Radom u grupama djeca uče surađivati, komunicirati i uvažavati različita stajališta.

Ključne riječi: istraživanja kod djece, projektni pristup, suvremeni odgajatelji, učenje kod djece

10. ABSTRACT

Contemporary functions of preeschool teacher and a project approach to the educational proces sin kindergarten

The project approach in working with children of early and preschool age has its roots in the beginning of the last century, when the importance of learning based on curiosity, interest and experience was pointed out. Project work has been implemented for many years in educational institutions for children of early and preschool age. The project approach is based on research, questioning and the process of solving real-world problems. The basis of the project approach is the involvement of children in research, which teaches them skills from everyday life, and at the same time motivates them to work independently and discover solutions. Project work can include the participation of educators who study the interest and flow of work with children. Project work is prone to flexibly changing completion times, changing methods and dynamics of interaction. It strives to achieve love for lifelong learning and independence in performing tasks. The project approach contributes to the development of imagination, creativity and communication when working in a group. Children develop critical thinking, problem-solving and decision-making skills as they work on projects that require them to gather information, analyze data and present their findings. The practical, exploratory nature of project work also supports the development of fine motor skills, creativity and social skills. By working in groups, children learn to cooperate, communicate and respect different points of view.

Key words: research with children, project approach, contemporary educators, learning with children

11. LITERATURA

- Beneke, S., Ostrosky, M. M. (2015). Effects of the project approach on preschoolers with diverse abilities. *Infants & Young Children*, 28(4), 355-369.
- Clark, A. (2008). Kako projekt uvesti u praksu. *Dijete, vrtić, obitelj*, 14 (53), 2-8.
- Cvetković-Lay, J. (2022). Darovitost i kreativnost u razvojnoj dobi djetinjstva. *Napredak*, 163 (3 - 4), 305-323.
- Došen Dobud, A. (1995). *Malo dijete-veliki istraživač*. Alineja.
- Irvin, M. (2017). The importance of play in early childhood education. *NWCommons*.
- Korsak, M. i Wozniak, G. (2012). Zašto je projektni pristup dobar izbor za dječake. *Djeca u Europi*, 4 (8), 22-23.
- Martinović, N. (2015). Istraživačke aktivnosti djece rane i predškolske dobi. *Dijete, vrtić, obitelj*, 20 (77/78), 32-33.
- Modrić, N. (2013). Kompetencije odgojitelja za učinkovito upravljanje problemnim situacijama. *Napredak*, 154. (3), 427-450.
- Nenadić-Bilan, D. (2015). Predškolsko dijete i baština - istraživanje u muzeju. *Školski vjesnik*, 64 (3), 492-503.
- Petrović-Sočo, B. (2009). Značajke suvremenog naspram tradicionalnog kurikulumu ranog odgoja. *Pedagogijska istraživanja*, 6 (1-2), 123-136.
- Pintar, Ž. (2020). Suvremeni odgojitelj kao pedagoški praktičar. *Metodički obzori*, 15 (1 (28)), 93-109.
- Pribiševo Beleslin, T. (2014). Igra u istraživanjima s djecom. *Croatian Journal of Education*, 16 (Sp.Ed.1), 253-266.
- Skočić Mihić, S., Blanuša Trošel, D. i Katić, V. (2015). Odgojitelji predškolske djece i savjetodavni rad s roditeljima. *Napredak*, 156 (4), 385-400.
- Slunjski, E. (2008). *Dječji vrtić-zajednica koja uči, mjesto dijaloga, suradnje i zajedničkog učenja*. Zagreb: Spektral Media.
- Slunjski, E. (2011). Razvoj autonomije djeteta u procesu odgoja i obrazovanja u vrtiću. *Pedagogijska istraživanja*, 8 (2), 217-228.
- Slunjski, E. (2012). *Tragovima dječjih stopa: istraživačka perspektiva djeteta u radu na projektu*. Zagreb: Profil International.

- Stegelin, D.A. (2007). Zašto je važno zagovarati stav o važnosti igre na razvoj djeteta. *Dijete, vrtić, obitelj*, 13 (47), 2-7.
- Šagud, M. (2002). *Odgajatelj u dječjoj igri*. Zagreb: Školske novine.
- Uljanić, K. (2013). Može li biti drugačije?! Kako to istražuju djeca? Projekt akcijskog istraživanja u umreženoj zajednici. *Dijete, vrtić, obitelj*, 19 (73), 20-23.

Internetski izvori

- Dječji vrtić Medenjak. Projektno učenje u dječjem vrtiću. URL: <https://djecjivrticmedenjak.hr/2016/04/29/projektno-ucenje-u-djecjem-vrticu/> (01.05.2024.)
- Dječji vrtić Mrvica, Supetar. Osvrt na projekt.

Obrazac A.Č.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja LARA ŠKORIĆ, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/ce RANOG I PREDŠKOLSKOG OVIJA I OSNOVNOG izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 9.7.2024.

Potpis *Lara Škorić*

Izjava o pohrani i objavi ocjenskog rada
(završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - podcrtajte odgovarajuće)

Student/ica: LARA ŠKORIĆ

Naslov rada: SUVREMENE ULOGE ODGAJATELJA I PROJEKTI
PRISTUP ODGOJNO-OBRAZOVNOM PROCESU U Dječjem
VRTIĆU

Znanstveno područje i polje: DRUŠTVENE ZNANOSTI, PEDAGOGIJA

Vrsta rada: ZAVRŠNI RAD

Mentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
DOC. DR. SC. BRANIMIR MENDEŠ

Komentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

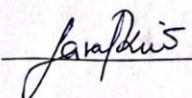
Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

DOC. DR. SC. BRANIMIR MENDEŠ
ASISTENT ISKRA TOMIĆ KASELY
IZV. PROF. DR. SC. IVANA VISKOVIĆ

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog ocjenskog rada (završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uredenog rada.

Kao autor izjavljujem da se slažem da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN br. 119/22).

Split, 9.7.2024.

Potpis studenta/studentice:

Napomena:

U slučaju potrebe ograničavanja pristupa ocjenskom radu sukladno odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (111/21), podnosi se obrazloženi zahtjev dekanici Filozofskog fakulteta u Splitu.